Dnro:

18.8.2017
Vivi: Lohtander, Saari,
Alavesa, Suurnäkki

LUONNOS Liikkumispalveluverkoston käytännesäännöt (Trafin suositus liikkumispalveluiden tarjoajien sopimuksista ja yhteistyöstä matkaketjujen tarjoamiseksi)

Sisällys

1 Liikkumispalveluverkosto 3

2 Käytännesääntöjen valmistelu ja tarkoitus 3

2.1 Valmistelu, ylläpito ja muutokset 3
2.2 Oikeudellinen status 4
2.3 Käytännesääntöjen tarkoitus/luonne 4

3 Sopijaosapuolten roolit liikennepalvelulain valossa 4

3.1 Kuljetuspalvelun tarjoaja 5
3.2 Liikennepalvelun tarjoaja 5
3.3 Liikkumispalvelun tarjoaja 6
3.4 Välityspalvelun tarjoaja 6
3.5 Yhdistämispalvelun tarjoaja 7
3.6 Maksupalvelun tarjoaja 8
3.7 Maksutapahtumien välittäjät 10
3.8 Esimerkkikuva eri toimijoiden välisistä rajapinnoista 11

4 Sopimusvelvollisuudet liikkumispalveluverkostossa 11

5 Tekniset rajapinnat ja rajapinnassa tarjottavien tietojen vähimmäissisältö 13

5.1 Rajapinnat 13
5.2 Tietosisällöt 14

6 Tietoturva ja laatu 15

6.1 Tietoturva 16
6.2 Käytettävyys ja laatu 17

7 Tietoturvahäiriöistä, vikatilanteista, huoltokatkoista ja muutostilanteista tiedottaminen liikkumispalveluverkostossa 17

7.1 Toimivuushäiriöihin liittyvä tiedonvaihto 18
7.2 Tiedonvaihto tietoturvauhkista ja -häiriöistä 18
7.3 Tiedottamisen käytännöt 19

LUONNOS

Viestintävirasto

7.4 Häiriö-, muutos- ja tapahtumatietojen käsittely 19
7.5 Yhteistyö virhetilanteiden selvittämiseksi 19

8 Henkilötietojen käsittely/tietosuoja 19
8.1 Eri säädökset 20
8.2 Mitkä tiedot ovat henkilötietoja 20
8.3 Henkilötietojen käsittelyperusteet 20
8.4 Rekisterinpitäjä ja käsittelijä 21
8.5 Käyttäjän tietosuojaoikeudet 21
8.5.1 Käyttäjän informointi 21
8.5.2 Oikeus tarkistaa tiedot ja oikeus siirtää tiedot 21
8.5.3 Oikeus peruuttaa suostumus 21

9 Maksut ja maksupalvelut 21
9.1 Hintatiedot ja maksut 21
9.2 Maksupalvelut 22

10 Tunnistuspalvelut 23

11 Tavaramerkkien käyttö 23

12 Sopijapuolten vastuunjako ja korvausvastuut 23
12.1 Vastuu käyttäjälle 23
12.2 Sopijapuolten väliset vastuut 23

13 Sopimustekniset kysymykset 24
13.1 Salassapito 24
13.2 Sopimuksen siirto 24
13.3 Riitojen ratkaiseminen 24
13.4 Sopimuksen päättyminen 24

14 Viitteet 24

LUONNOS

Viestintävirasto

LUONNOS Liikkumispalveluverkoston käytännesäännöt (Trafin suositus liikkumispalveluiden tarjoajien sopimuksista ja yhteistyöstä matkaketjujen tarjoamiseksi)

1 Liikkumispalveluverkosto

Kommentoinut [ALo1]: Lohtander

Liikkumispalveluverkosto = liikkumispalveluiden tarjoajien keskinäiset sopimussuhteet ja yhteistyö, jotka mahdollistavat yhtenäisten matkaketjujen tarjoamisen matkustajille.

Liikkumispalveluverkostolla tarkoitetaan tässä suosituksessa liikenteen palveluista annetun lain (320/2017, jäljempänä liikennepalvelulaki) säänneltyjen *liikkumispalveluiden* tarjoajien keskinäisiä sopimussuhteita ja yhteistyötä, jotka mahdollistavat yhtenäisten matkaketjujen tarjoamisen matkustajille.

Liikkumispalvelut on liikennepalvelulaissa määritelty yläkäsite. Se pitää sisällään laajalti erilaisia laissa määriteltyjä liikenteeseen liittyviä palveluita. Liikennepalvelulain ensimmäisessä vaiheessa sääntely koskee pääsääntöisesti tieliikennettä. Määritelmiä ja tämän suosituksen piiriin kuuluvia toimijoita käsitellään suosituksen kohdassa 3.

Verkoston toimintamallista ei ole nimenomaisesti säädetty liikennepalvelulaissa. Laissa säädetään tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta ja toimijoiden yhteistyövelvoitteesta (III OSA, 2 luku). Lisäksi säädetään yhteentoimivuuden edistämisestä julkisissa hankinnoissa.

2 Käytännesääntöjen valmistelu ja tarkoitus

Kommentoinut [ALo2]: Lohtander

2.1 Valmistelu, ylläpito ja muutokset

Käytännesäännöt valmistellaan ja niitä muutetaan viranomaisten vastuulla tiiviissä yhteistyössä toimijoiden kanssa. Voimassaolevat käytännesäännöt julkaistaan [viranomaisen suositussarja, verkkosivu tms.]

Suositus valmistellaan valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön asettamassa Lippu-hankkeessa 2017 viranomaistyönä. Lippu-hankkeen tarkoitus on luoda edellytyksiä yhtenäisten matkaketjujen tarjoamiselle liikennepalvelulain mukaisesti. Hankkeessa ovat mukana Viestintävirasto, Trafi ja Liikennevirasto.

Valmistelu tehdään yhteistyössä toimialan toimijoiden kanssa. Toimijoita tavataan ja kuullaan viranomaisten järjestämissä liikkumispalveluiden tarjoajien verkoston tapaamisissa ja kahdenvälisissä tapaamisissa sekä kirjallisesti.

Valmistelussa kuullaan myös muita viranomaisia kuten Kilpailu- ja kuluttajavirastoa (kuluttajansuoja ja käytännesääntöjen kilpailuoikeudelliset reunaehdot), Finanssivalvontaa (maksupalveluiden velvoitteet) ja tietosuojavaltuutettua (henkilötietojen käsittely).

Käytännesääntöjen muuttamisen valmistelusta vastaavat viranomaiset. Muutoksista kuullaan toimijoita.

LUONNOS

Viestintävirasto

Suositusta täydennetään ja muutetaan tarvittaessa. Suosituksen muutetut versiot listataan seuraavaan taulukkoon

Suosituksen versio ja päivämäärä	Tehdyt muutokset, muuta
1. luonnos 18.8.2017	yhteistyöverkostolle toimitettu 1. luonnos
[Nimike] xx/xx pvm	1. julkaistu versio

Voimassa oleva suositus julkaistaan [viranomaisen suositussarja, verkkosivu tms.]

2.2 Oikeudellinen status

Käytännesäännöt
- ✓ *eivät ole* oikeudellisesti velvoittavat
- ✓ ovat luonteeltaan viranomaisen neuvontaa ja suositus
- ✓ *eivät ole* mallisopimus

Liikkumispalveluverkoston toimijoiden sopimuksia ja yhteistoimintaa koskevat käytännesäännöt ovat oikeudelliselta luonteeltaan viranomaisen neuvontaa ja suositus. Suositus ei ole oikeudellisesti velvoittava, vaan oikeudelliset velvoitteet säädetään laissa, asetuksissa ja määräyksissä. Suositus ei myöskään ole mallisopimus, vaan opastaa sopimusten tekemisessä.

2.3 Käytännesääntöjen tarkoitus/luonne

Käytännesääntöjen on tarkoitus toimia tarkistuslistana ja oppaana liikkumispalveluiden välisten sopimusten tekemisessä.

Suosituksessa on viranomaisneuvontaa liikennepalvelulain ja muiden säädösten velvoitteista. Suositus toimii tarkistuslistana asioista, jotka liikkumispalvelun tarjoajien täytyy ottaa huomioon tai jotka kannattaa ottaa huomioon sopimuksia tehtäessä.

Kommentoinut [ALo3]: LIPL III:2:2 1 mom. "…tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan…"

Mahdollisuuksien mukaan käytännesäännöissä kuvataan valvovien viranomaisten tulkintalinjauksia niiden valvomasta säädännöstä, jota palvelun tarjoajien on noudatettava toiminnassaan.

Lisäksi käytännesäännöissä on suosituksia hyvistä käytännöistä toimijoiden välisissä sopimuksissa ja yhteistyössä.

3 Sopijaosapuolten roolit liikennepalvelulain valossa

Kommentoinut [ALo4]: Suurnäkki

LUONNOS

Viestintävirasto

3.1 Kuljetuspalvelun tarjoaja

> *1 §*
> *Määritelmät*
> *Tässä laissa tarkoitetaan:*
> *1) ammattimaisella kuljettamisella tiellä henkilöiden tai tavaroiden kuljettamista tiellä tulonhankkimistarkoituksessa korvausta vastaan;*
> *2) kuljetuspalvelulla henkilöiden tai tavaroiden kuljettamista ammattimaisesti;*
> *[…]*

- Tarjoaa henkilöiden tai tavaroiden kuljetusta ammattimaisesti, liikennelupa tarvitaan. Kuljettajalla ammattipätevyys tai taksinkuljettajan lupa.
- Ominaista, että kuljetukseen sisältyy kuljettaja ja ajoneuvo.
- Liikennekaari koskee sekä henkilöiden että tavaroiden kuljetusta. Liikkumispalveluverkoston piiriin kuuluvat kuitenkin vain henkilökuljetukset.
- Vastaa käyttäjän kuljettamisesta liikennevälineessään matkatunnisteessa sovitulla tavalla.
- Vastaa siitä, että matkustusoikeuden todentaminen onnistuu ao. kuljetuspalvelussa käyttäjälle ennen matkaa toimitetulla matkatunnisteella.
- Vastaa säädösten edellyttämien tietojen keräämisestä ja välittämisestä määritellyille tahoille.
- Esimerkkejä: taksi, linja-auto.

3.2 Liikennepalvelun tarjoaja

> *1 §*
> *Määritelmät*
> *Tässä laissa tarkoitetaan:*
> *[…]*
> *5) liikennepalvelulla mitä tahansa julkista tai yksityistä liikenteeseen liittyvää palvelua tai palveluyhdistelmää, jota tarjotaan yleisölle tai yksityiseen käyttöön;*
> *[…]*

- Tarjoaa liikenteeseen liittyvää julkista tai yksityistä palvelua tai palveluyhdistelmää tilauksesta tai aikataulutettuna.
- Liikennepalveluja ovat myös sellaiset liikenteeseen liittyvät palvelut ja palveluyhdistelmät, jotka eivät täytä kuljetuspalvelun tunnusmerkkejä mm. ammattimaisuudesta.
- Liikennepalvelu tarkoittaa:
    - Liikkumista kulkuneuvolla jossa on kuljettaja (esim. bussi)

LUONNOS

Viestintävirasto

- kulkuneuvon vuokraamista, yhteiskäyttöauton tai kimppakyydin varaamista (esim. auton tai kaupunkipyörän vuokraus)
- kuljettajan hankkimista

- Liikennepalvelua on esim. taksi tai linja-autoliikenne tai näiden yhdistelmä. Edellä mainittu kuljetuspalvelu on yksi liikennepalvelun muoto.
- Vastaa siitä, että matkustusoikeuden todentaminen onnistuu ao. kuljetuspalvelussa.
- Vastaa siitä, että käyttäjälle toteutuu sovittu liikennepalvelu.
- Vastaa säädösten edellyttämien tietojen keräämisestä ja välittämisestä määritellyille tahoille.
- Esimerkkejä: HSL, Föli, Avis, Rent25, City Car Club, kaupunkipyörät tai kuljettajan hankkiminen omistamaansa autoon. Myös viranomaiset jotka tarjoavat liikennepalvelua, kuten ELY-keskukset.

3.3 Liikkumispalvelun tarjoaja

1 §
Määritelmät
Tässä laissa tarkoitetaan:
[…]
6) liikkumispalvelulla *liikennepalveluja ja niihin välittömästi liittyviä tukipalveluja, kuten välityspalveluja, tietopalveluja ja pysäköintipalveluja;*
[…]

- Pitää sisällään kaikki edellä mainitut ja niihin välittömästi liittyvät tukipalvelut kuten välityspalvelut, tietopalvelut, reittioppaat, pysäköintipalvelut, sää-, keli-, liikennevirta- ja häiriötilannetietopalvelut sekä lippu ja maksupalvelut.
- Liikkumispalveluihin luetaan myös vaihtoehtoisten polttoaineiden lataus/tankkauspisteet.
- Kattaa kaikki edellä kuvatut esimerkit. Lisäksi esim. Waltti, Matkahuolto, reittiopas.fi, matka.fi, google.com/transit, Q-park, reittiGPS, Whim, Tuup, liikenneviraston liikennetilannepalvelu.

3.4 Välityspalvelun tarjoaja

1 §
Määritelmät
Tässä laissa tarkoitetaan:
[…]
4) välityspalvelulla kuljetusten välittämistä korvausta vastaan lukuun ottamatta palvelua, jossa välitetään vain palveluntarjoajan omia kuljetuksia;

LUONNOS

[…]

- Välittää muiden henkilö- tai tavarakuljetuksia. Voi lisäksi välittää myös omia henkilö- tai tavarakuljetuksia.
- Liikkumispalveluverkoston piiriin kuuluvat kuitenkin vain henkilökuljetukset.
- Perii aina välityksestä maksun suoraan asiakkaalta tai kuljetuspalvelun tarjoajalta sopimuksen kautta. Korvauksen suoritustavalla ei ole merkitystä.
- Pelkästään omien kuljetusten välittämistä (joko omat kuljetukset tai omat autot tai vain omiin tarpeisiin) ei tulkita välityspalveluksi. Esim. taksiyritys joka välittää ajot vain omille kuljettajilleen.
- Vastaa siitä, että matkaketjussa ovat mukana kaikki käyttäjälle varatut/myydyt palvelut
- Vastaa siitä, että matkustusoikeuden todentaminen onnistuu ao. kuljetuspalvelussa.
- Vastaa siitä, että käyttäjälle toteutuu sovittu liikennepalvelu.
- Vastaa säädösten edellyttämien tietojen keräämisestä ja välittämisestä määritellyille tahoille.
- Varmistaa, että kuljetuspalvelun tarjoajalla on voimassaoleva liikennelupa.
- Esim. taksikeskus, Uber, Matkahuolto (pakettien välitys), Whim.

3.5 Yhdistämispalvelun tarjoaja

1 §
Määritelmät
Tässä laissa tarkoitetaan:
[…]
7) yhdistämispalvelulla matkaketjujen ja muiden palvelukokonaisuuksien muodostamista korvausta vastaan yhdistelemällä eri palveluntarjoajien liikkumispalveluja.
[…]

- Tarjoaa korvausta vastaan palvelua matkaketjujen tai muiden palvelukokonaisuuksien muodostamiseen yhdistelemällä eri palveluntarjoajien liikkumispalveluja. Esim. pysäköinti + junamatka + taksimatka. Tätä voidaan kutsua myös MaaS (Mobility as a Service) -palveluksi.
- Voi periä koko maksun (palkkio välityksestä + lippu) asiakkaalta tai vain kuljetuksen/yhdistämisen osuuden tai saa korvauksen lippu- tai muiden tuotteiden kautta.
- Ei välttämättä peri ja välitä maksua itse kaikista palveluista (esim. kausilipputuotteet).

LIONNOS

Viestintävirasto

- Yhdistämispalvelun tarjoaja voi periä korvauksen suoraan asiakkailta tai liikkumispalvelun tuottajilta. Korvauksen suoritustavalla ei ole merkitystä ja voi olla myös olla mainosrahoitteinen palvelu. Tällöin liikkumispalvelun tuottaja maksaa korvausta esim. logonsa näkymisestä tai mainostilasta.
- Vastaa siitä, että matkaketjussa ovat mukana kaikki käyttäjälle varatut/myydyt palvelut
- Vastaa siitä, että matkatunniste/tunnisteet, sisältää kaikki matkaketjun edellyttämät tiedot joita tarvitaan matkustusoikeuden todentamisessa. => Käyttäjä olisi hyvä pystyä varmistamaan jo ennen matkaa, että lipputunniste on sovitun mukainen.
- Vastaa säädösten edellyttämien tietojen keräämisestä ja välittämisestä määritellyille tahoille.
- Esimerkkejä: Tuup, Whim

3.6 Maksupalvelun tarjoaja

Maksupalvelu

Maksupalvelulaki (290/2010)

1 § Soveltamisala

Tässä laissa säädetään maksupalveluja koskevasta tiedonantovelvollisuudesta ja sopimusehdoista sekä maksupalvelujen toteuttamisesta.

Tätä lakia sovelletaan seuraaviin maksupalveluihin:

1) palvelu käteispanon tekemiseksi maksutilille tai käteisen nostamiseksi maksutililtä sekä maksutilin hoitoon ja tarjoamiseen liittyvät toimet;

2) maksutapahtuman toteuttaminen tilisiirtona, varojen siirtona palveluntarjoajan maksutilille, suoraveloituksena taikka maksukortilla tai muulla maksuvälineellä;

3) maksuvälineen liikkeeseenlasku;

4) maksuvälineellä toteutettavaa maksutapahtumaa koskeva tapahtumahyvitys;

5) rahanvälitys;

6) maksutapahtuman toteuttaminen siten, että maksajan suostumus maksutapahtuman toteuttamiseen annetaan matkapuhelimella tai tietokoneella taikka muulla telepäätelaitteella tai tietoteknisellä laitteella ja maksu suoritetaan sellaiselle televiestintä- tai tietotekniikkajärjestelmää tai -verkkoa hoitavalle yritykselle, joka toimii ainoastaan maksutapahtuman välittäjänä maksupalvelun käyttäjän ja tavaran, palvelun tai muun hyödykkeen toimittajan välillä.

Maksupalveluista, joissa maksutapahtuma toteutetaan maksukortilla, säädetään lisäksi korttipohjaisista maksutapahtumista veloitettavista siirtohinnoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/751, jäljempänä korttimaksujen siirtohintoja koskeva asetus. (29.1.2016/59)

8 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) maksupalvelun käyttäjällä sitä, joka palveluntarjoajan kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella voi käyttää maksupalvelua maksajana tai maksunsaajana;

Kommentoinut [ALo5]: Poimintaa tiivistettävä, mikä relevanttia tai harkittava tarpeellisuutta ylipäätään

2) palveluntarjoajalla luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti tarjoaa maksupalveluja;

3) maksutapahtumalla toimenpidettä, jolla varoja siirretään, nostetaan tai asetetaan käytettäväksi;

4) maksutoimeksiannolla maksajan tai maksunsaajan palveluntarjoajalleen antamaa määräystä toteuttaa maksutapahtuma;

5) maksutilillä tiliä, jota voidaan käyttää maksutapahtumiin;

6) tilisiirrolla maksajan maksutilin veloittamista maksajan aloitteesta varojen siirtämiseksi maksunsaajan maksutilille;

7) suoraveloituksella maksajan maksutilin veloittamista maksunsaajan aloitteesta varojen siirtämiseksi maksunsaajan maksutilille, kun maksaja on antanut suostumuksensa maksutapahtumaan joko maksunsaajalle tai maksunsaajan palveluntarjoajalle taikka omalle palveluntarjoajalleen;

8) rahanvälityksellä palvelua, jossa palveluntarjoaja vastaanottaa maksajalta varoja perustamatta maksutiliä maksajan tai maksunsaajan nimiin ainoana tarkoituksena siirtää vastaanotettuja varoja vastaava määrä maksunsaajalle tai maksunsaajan puolesta toimivalle toiselle palveluntarjoajalle taikka jossa palveluntarjoaja vastaanottaa varat maksunsaajan puolesta ja asettaa ne tämän käyttöön;

9) maksuvälineellä maksukorttia tai muuta käyttäjäkohtaista välinettä tai menettelytapaa taikka näiden yhdistelmää, jonka käyttämisestä maksutoimeksiantoihin maksupalvelun käyttäjä ja palveluntarjoaja ovat sopineet;

10) maksuvälineen haltijalla sitä, jolle on myönnetty maksuvälineen käyttöoikeus;

11) pienmaksuvälineellä maksuvälinettä:

a) jota puitesopimuksen mukaan voidaan käyttää enintään 30 euron tai, jos maksuvälinettä voidaan käyttää vain kotimaan maksutapahtumiin, enintään 60 euron määräisiin maksutapahtumiin;

b) jonka käyttöraja puitesopimuksen mukaan on enintään 150 euroa tai, jos maksuvälinettä voidaan käyttää vain kotimaan maksutapahtumiin, enintään 300 euroa; taikka

c) jolle tallennettujen varojen määrä ei puitesopimuksen mukaan voi ylittää 150 euroa tai, jos maksuvälinettä voidaan käyttää vain kotimaan maksutapahtumiin, 500 euroa;

12) pienmaksuvälineenhaltijalla sitä, jolle on myönnetty pienmaksuvälineen käyttöoikeus;

13) puitesopimuksella tili- tai muuta sopimusta, jonka perusteella voidaan toteuttaa yksittäisiä tai peräkkäisiä maksutapahtumia;

14) erillisellä maksutapahtumalla maksutapahtumaa, joka ei kuulu puitesopimuksen piiriin;

15) etäviestimellä puhelinta, postia, televisiota, tietoverkkoa tai muuta välinettä, jota voidaan käyttää sopimuksen tekemiseen ilman että osapuolet ovat yhtä aikaa läsnä;

16) varoilla käteistä, tilille kirjattua raha-arvoa ja maksulaitoslain (297/2010) 5 §:n 6 a kohdassa tarkoitettua sähköistä rahaa; (22.7.2011/906)

17) arvopäivällä viiteajankohtaa, jota palveluntarjoaja käyttää laskiessaan korkoa varoille, jotka veloitetaan maksutililtä tai maksetaan maksutilille;

18) työpäivällä päivää, jona maksajan tai maksunsaajan palveluntarjoaja on avoinna siten, että se voi osaltaan toteuttaa maksutapahtuman;

19) yksilöivällä tunnisteella palveluntarjoajan maksupalvelun käyttäjälle määrittämää kirjain-, numero- tai merkkiyhdistelmää, joka maksupalvelun käyttäjän on esitettävä,

Viestintävirasto

jotta toinen maksutapahtumaan liittyvä maksupalvelun käyttäjä tai tämän maksutili voidaan yksilöidä;

20) tietojen antamisella pysyvällä tavalla tietojen antamista maksupalvelun käyttäjälle henkilökohtaisesti, kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tämä voi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina;

21) maksujärjestelmällä sääntöihin perustuvaa järjestelmää, jossa määritetään tai toteutetaan rahamääräisiä velvoitteita taikka siirretään maksutapahtumien katteet.

- Pankki- tai maksulaitos
- Maksaminen pankki- tai luottokortilla, mobiilimaksaminen
- Tilittää asiakkaalta saadun maksun palveluntarjoajalle
- Maksupalvelu on säännelty maksupalvelulaissa ja se sisältyy aina maksunvälityspalveluun.
- Suljetut korttipohjaiset joukkoliikenteen lippujärjestelmät eivät kuulu maksupalvelulain sääntelyn piiriin.
- Esim. OP, Nordea, Ålandsbanken, MasterCard, Nets, Paytrail, Paypal

3.7 Maksutapahtumien välittäjät

Maksun välitys

- Toimija, joka tarjoaa päätelaitteen ja ohjelmiston kortilla maksettaessa.
- Välittää maksutapahtuman maksunsaajan palveluntarjoajalle.
- Esim. Verifone/Point, Solinor, Nets (tekee muutakin)

LUONNOS

Viestintävirasto

3.8 Esimerkkikuva eri toimijoiden välisistä rajapinnoista

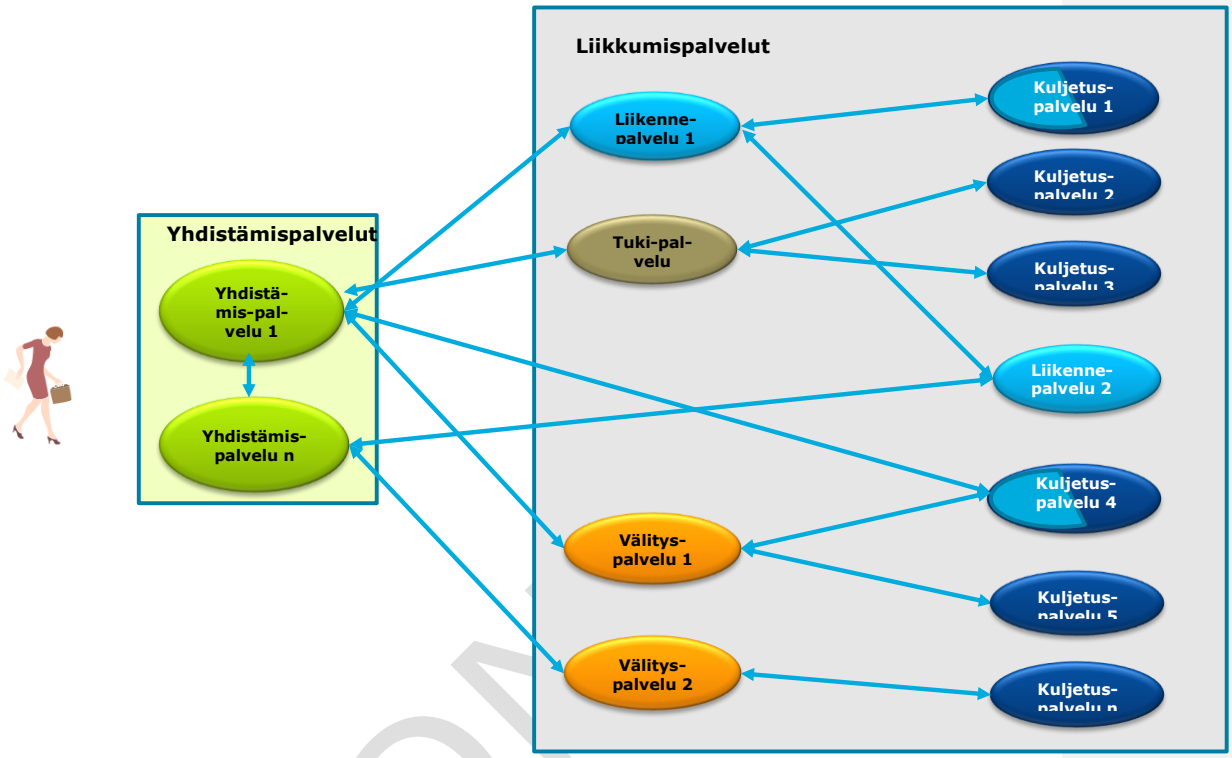

Kuva 1. Esimerkki eri toimijoiden välisistä rajapinnoista

4 Sopimusvelvollisuudet liikkumispalveluverkostossa

Kommentoinut [ALo6]: Lohtander

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:

1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai

2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

LUONNOS

Viestintävirasto

Kuljetuspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa vain muita kuin IV osan 1 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tämän lain, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä hankintalaki tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttösopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisesti hankkimia henkilöliikenteen kuljetuspalveluita, voi poiketa 1 momentin vaatimuksesta, jos sen toteuttaminen ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta.

Lippu- ja maksujärjestelmärajapinnan avaamiseen 1 momentin mukaisesti velvoitetun palveluntarjoajan ja rajapintaa hyödyntävän liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä tarvittavien käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi.

4 §
Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

Rajapinnan avaamiseen ja siten sopimukseen velvoitettuja ovat lain valossa

- ✓ kuljetuspalvelu
- ✓ välityspalvelu
- ✓ edellisten puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaava toimija

Pääsyyn ja siten sopimukseen oikeutettuja ovat lain valossa

- ✓ liikkumispalvelu
- ✓ yhdistämispalvelu

Sama toimija voi olla käytännössä useammassa liikennepalvelulain mukaisessa roolissa. Tällöin voi syntyä tilanne, jossa on arvioitava, kenelle velvollisuus syntyy.

Kommentoinut [ALo7]: Tarkista HE

Oikeudellisesti pääsääntö liiketoiminnassa on sopimusvapaus eli vapaus valita tarjoamansa palvelut ja sopimuskumppaninsa. Sopimusvapautta voidaan rajoittaa lailla. Liikennepalvelulain säännökset rajoittavat kuljetus- ja yhdistämispalveluiden tarjoajien sopimusvapautta siten, että niiden on tarjottava laissa säädetyille toimijoille pääsy säädettyihin tietoihin ja tietojärjestelmiin ja pääsyn toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Myös yleinen kilpailulainsäädäntö on huomioitava.

Pohdittavia asioita:

- Mitä liikennepalvelulain rajapintojen avaamisvelvoite tasapuolisin jne. ehdoin tarkoittaa käytännössä edellyttää toimijoilta
- mitä tietoja on julkaistava ennalta/mihin sitouduttava rajapintaa avattaessa, miten muutokset informoidaan
- Miltä osin edellyttää nimenomaista sopimista, riittääkö joiltain osin tietojen antaminen/avaaminen luotetuille sopimuskumppaneille

LUONNOS

- millaiset tekniikkaan, hinnoitteluun, tietoturvavaatimuksiin, sopimuskumppanin vakavaraisuuteen tms. tms. liittyvät ehdot ovat objektiivisesti arvioiden syrjimättömiä
    - mihin seikkoihin erilaiset ehdot voisivat perustua: voivatko perustua esim. volyymiin, tietosisältöön, maksutapoihin/clearaustapoihin, …
- millä edellytyksillä sopimuksen tekemisestä voi kieltäytyä
    - laissa yleinen rajaus rajapinnan avaamisvelvoitteelle tietyille kuljetuspalveluille, jos avaaminen *ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta* (sekä tarkoituksenmukaisuus- että kohtuullisuuskriteerin tulee siis täyttyä)
    - tavanomaiset luotettavuuteen ja maksukykyyn liittyvät seikat: konkurssi, liiketoimintakielto, sopimuskumppanin yksilöiminen (rekisteröity yritys)
    - toimija ei ole lain mukainen liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoaja -> kysymys mahdollisesti ratkaistavissa tietojen lain mukaiseen käyttötarkoitukseen liittyvillä rajauksilla
    - ensisijaisesti pyrittävä hoitamaan turvaavilla järjestelyillä
    - sopimuksen hyväksyttävät purkuperusteet lähtökohtaisesti samansuuntaiset kuin kieltäytymisperusteet
- Liikennepalvelulaissa mainitun maksujärjestelmien avaamisen kohdalla lienee huomioitava maksupalvelulaki. Lähtökohtaisesti pääsystä huolehtiminen lienee kuljetus- tai välityspalvelun (eikä maksupalvelulain tarkoittaman maksupalveluntarjoajan) vastuulla ja näiden huomioitava sopimuksissaan maksupalveluiden tarjoajien kanssa.

5 Tekniset rajapinnat ja rajapinnassa tarjottavien tietojen vähimmäissisältö

Kommentoinut [ALo8]: Lohtander

5.1 Rajapinnat

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:

1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai

2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

Kuljetuspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa vain muita kuin IV osan 1 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tämän lain, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuk-

LUONNOS

sista annetun lain (1397/2016), jäljempänä hankintalaki tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttösopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisesti hankkimia henkilöliikenteen kuljetuspalveluita, voi poiketa 1 momentin vaatimuksesta, jos sen toteuttaminen ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta.

Lippu- ja maksujärjestelmärajapinnan avaamiseen 1 momentin mukaisesti velvoitetun palveluntarjoajan ja rajapintaa hyödyntävän liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä tarvittavien käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi.

4 §
Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

Sopimusosapuolten suositellaan käyttävän rajapinnoissa liikkumispalveluverkostolle teknisinä suosituksina laadittuja määrittelyjä.

Tekniset suositukset löytyvät [julkaisupaikka Lippu-hankkeessa laadittaville määrittelyille]

5.2 Tietosisällöt

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:

1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai

2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

[…]

Vrt. Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

1 § Liikkumispalvelua koskevat olennaiset tiedot

Liikennemuodosta riippumatta henkilöliikenteen liikkumispalveluiden tarjoajan on huolehdittava siitä, että liikkumispalvelua koskevat olennaiset ajantasaiset tiedot ovat saatavissa tietojärjestelmään luodun yhteyden kautta koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa vapaasti käytettäväksi (avoin rajapinta). Olennaiset tiedot sisältävät ainakin reitti-, pysäkki-, aikataulu-, hinta- ja saatavuustiedot sekä esteettömyystiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rajapinnan ja rajapinnan käyttämiseksi tarvittavan muun tietoaineiston verkko-osoite tai -osoitteet sekä näiden päivitykset on ilmoitettava Liikennevirastolle ennen toiminnan aloittamista tai päivityksen osalta heti kun uusi osoite on tiedossa.

Liikenneviraston on tarjottava tekninen palvelu, jolla 1 momentissa tarkoitettu tietojen toimittaminen voidaan vaihtoehtoisesti toteuttaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä niitä koskevista ajantasaisuusvaatimuksista sekä teknisestä yhteentoimivuudesta.

Vrt. Liikennepalvelulaki III OSA 1 luku Henkilöliikennepalvelut

1 § Tiedonantovelvollisuus

Henkilöliikennettä tarjoavan luvan haltijan sekä välityspalvelun ja yhdistämispalvelun tarjoajan on huolehdittava siitä, että vähintään seuraavat tiedot ovat matkustajan saatavilla sähköisessä muodossa:

1) tieto siitä, tarjotaanko kuljetuspalvelua luvan nojalla vai onko kuljetuspalvelu vapautettu luvanvaraisuudesta;

2) pääasiallinen toiminta-alue, tarjottavat palvelut mukaan lukien palveluajat, sekä niiden muutokset ja peruutukset;

3) hinnat tai niiden määräytymisen perusteet;

4) käytössä olevat maksutavat;

5) toimintarajoitteisten matkustajien käytettävissä olevat palvelut ja heidän avustamisensa, kaluston esteettömyys sekä varusteet, jotka helpottavat matkustajan kulkuneuvoon pääsyä ja vuorovaikutusta kuljettajan kanssa;

6) ohjeet asiakaspalautteen antamiseksi ja menettely virhetilanteessa.

Henkilöliikennettä tarjoavan luvan haltijan ei kuitenkaan tarvitse toimittaa tietoja sähköisessä muodossa, jos tämä ei ole tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta. Tällöin tietojen on oltava kuitenkin yleisesti saatavilla kirjallisessa muodossa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen ilmoittamisesta tietojen yhteismitallisuuden ja vertailtavuuden varmistamiseksi.

Rajapintojen kautta täytyy olla tarjolla tietosisällöt, jotka mahdollistavat lipputuotteiden tarjonnan ja todentamisen. Teknisesti välttämättömät ja optionaaliset attribuutit määritellään rajapintoja koskevissa teknisissä suosituksissa.

- Attribuuttien määrittelyssä huomioidaan soveltuvin osin liikennepalvelulain III osan 1 ja 2 lukujen 1 §:ien edellyttämät tiedot

6 Tietoturva ja laatu

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:

1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai

Viestintävirasto

2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

Kuljetuspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa vain muita kuin IV osan 1 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen tämän lain, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä hankintalaki tai vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttösopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisesti hankkimia henkilöliikenteen kuljetuspalveluita, voi poiketa 1 momentin vaatimuksesta, jos sen toteuttaminen ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta.

Lippu- ja maksujärjestelmärajapinnan avaamiseen 1 momentin mukaisesti velvoitetun palveluntarjoajan ja rajapintaa hyödyntävän liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä tarvittavien käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi.

4 §
Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

6.1 Tietoturva

Sopijapuolet noudattavat hyviä tietoturvakäytäntöjä lippu- ja maksujärjestelmän myyntirajapinnan tietoliikenteessä ja omissa järjestelmissään, jotka vaikuttavat myyntirajapinnan tietoliikenteeseen tai sen kautta saatujen tietojen käsittelyn tietoturvallisuuteen.

Hyvät tietoturvakäytännöt kattavat yleisen tietoturvallisuuden hallinnan ja *riskiin suhteutetun* tietoliikenne-, tietojärjestelmä- ja käyttöturvallisuuden.

1) tietoliikenneturvallisuus
   a) verkon rakenteellinen turvallisuus
   b) tietoliikenneverkon vyöhykkeistäminen
   c) suodatussäännöt vähimpien oikeuksien periaatteilla
   d) suodatuksen ja valvontajärjestelmien hallinnointi koko elinkaaren ajan
   e) hallintayhteydet
2) tietojärjestelmäturvallisuus
   a) pääsyoikeuksien hallinta
   b) järjestelmien käyttäjien tunnistaminen
   c) järjestelmien koventaminen
   d) haittaohjelmasuojaus
   e) turvallisuuteen liittyvien tapahtumien jäljitys
   f) poikkeamien havainnointikyky ja toipuminen
   g) kansainvälisesti tai kansallisesti suositellut salausratkaisut
3) käyttöturvallisuus
   a) muutosten hallinta
   b) salassa pidettävän aineiston käsittely-ympäristö
   c) etäkäyttö ja -hallinta
   d) ohjelmistohaavoittuvuuksien hallinta
   e) varmuuskopiointi

LUONNOS

Viestintävirasto

6.2 Käytettävyys ja laatu

Liikennepalvelulaissa ei säädetä palvelun tai rajapinnan laatu- tai saatavuusvaatimuksista, mutta laki edellyttää kohtuullista ja syrjimätöntä tarjontaa. Lain mukaan sopijapuolten on tehtävä yhteistyötä yhteentoimivuuden mahdollistamiseksi käytännön järjestelyillä.

Sopijapuolten on hyvä sopia palvelun käytettävyydestä ja kapasiteetista. Sopijapuolen yhdistämispalvelun ja matkalipun todentamisen toteuttamisessa liikkumispalveluverkoston teknisen kokonaisuuden käytettävyydellä on olennainen merkitys.

Sopijapuolten on hyvä sopia siitä, että ne huomioivat huolto- ja muutostöiden suunnitellussa ja toteutuksessa vaikutukset muihin liikkumispalveluverkoston toimijoihin. Sopijapuolten on hyvä sopia siitä, että ne tekevät huolto- ja muutostoimet siten ja sellaiseen aikaan, että palvelun keskeytys on niin lyhyt ja vaikutuksiltaan niin pieni kuin mahdollista.

Sopimuksissa on syytä huomioida myös muut reaaliaikaiseen yhteentoimivuuteen liittyvät seikat kuten miten nopeasti tieto teknisesti päivittyy normaalitilanteessa tai kun matkaan liittyy muutos tai häiriö.

Pohdittavaa:

- Onko tarpeen määritellä tässä tarkemmin suosituksia laadusta tai tiedoista
- Onko tarpeen määritellä tarkemmin matkaketjun häiriöihin tai ennakoituihin tai ennakoimattomiin muutoksiin liittyviä sopimuskäytäntöjä

7 Tietoturvahäiriöistä, vikatilanteista, huoltokatkoista ja muutostilanteista tiedottaminen liikkumispalveluverkostossa

Kommentoinut [ALo9]: Lohtander

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:

[…]

[…]

Lippu- ja maksujärjestelmärajapinnan avaamiseen 1 momentin mukaisesti velvoitetun palveluntarjoajan ja rajapintaa hyödyntävän liikkumis- tai yhdistämispalvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä tarvittavien käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi.

4 §
Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Viestintävirasto

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

Pohdittavaa

- onko jotain viranomaiselle tehtäviä häiriöilmoituksia, henkilötietojen tietoturvaloukkauksista ilmoittaminen

7.1 Toimivuushäiriöihin liittyvä tiedonvaihto

Sopijapuolten suositellaan sopivan siitä, miten ennakoiduista tai odottamattomista huoltokatkoista tai häiriöistä rajapinnassa/siihen liittyvässä palvelussa tiedotetaan sopimuskumppania.

Tarve tiedonvaihtoon sopijapuolten välillä koskee toimivuuteen vaikuttavia vikatilanteita ja huoltokatkoja sekä muutostilanteita, joista voi aiheutua katkos tai häiriö. Ilmoituskynnystä määriteltäessä on huomioitava mahdollinen vaikutus toisen toimijan palveluun. Toimivuuden vikatilanteet on syytä ilmoittaa ainakin, jos ne vaikuttavat sopijapuolten palveluihin.

Suositeltavaa on, että sopijapuolet sopivat siitä, että huoltokatkoista ilmoitetaan etukäteen tai että huoltokatkoilla on etukäteen määritelty aikataulu. Muutostöistä on suositeltavaa sopia ilmoitettavaksi kuten huoltokatkoista sen mukaan, millainen riski niissä on katkoksen tai häiriön syntymiselle tai ennakoimattomalle vaikutukselle muihin toimijoihin. Huolto- ja muutostilanteet ovat tyypillisesti omiaan aiheuttamaan katkoja.

Pohdittavaa

- Onko tarpeen määritellä tarkemmin, missä toimivuutta koskevissa häiriötilanteissa sopijapuolet informoivat toisiaan

7.2 Tiedonvaihto tietoturvauhkista ja -häiriöistä

Rajapinnan avaajan on huolehdittava siitä, että avaaminen tapahtuu vaarantamatta palvelun tietoturvaa tai tietosuojaa. Henkilötietojen luottamuksellisuuden tai eheyden vaarantuminen voidaan katsoa myös tietoturvaloukkaukseksi. Tietoturvallisuudesta huolehtimista käsitellään edellä kohdassa [6.1]

Sopijapuolten suositellaan tekevän yhteistyötä myös tietoturvallisuuden turvaamiseksi ja sopivan tietoturvallisuusuhkia- ja loukkauksia koskevan tiedon vaihtamisesta.

Sopijapuolten on hyvä sopia tietoturvauhkien ja -häiriöiden tiedottamisesta, jotta sopijapuolet ja muut liikkumispalveluverkoston toimijat voivat ennakoida tilanteita ja tehdä osaltaan tarvittavat varautumis- tai korjaustoimenpiteet.

Esimerkiksi tietoturvauhka, kuten ohjelmiston haavoittuvuus, käynnissä oleva phishing-kampanja tai palvelunestohyökkäys on hyvä ilmoittaa matalalla kynnyksellä, jotta sopijapuolet/muut liikkumispalveluverkoston toimijat voivat ennakoida tilannetta.

Pohdittavaa

LUONNOS

- onko tarpeen suositella tarkemmin, missä tietoturvallisuutta koskevissa häiriötilanteissa sopijapuolet informoivat toisiaan

7.3 Tiedottamisen käytännöt

Sopijapuolten on hyvä sopia tiedottamisen menettelyistä kuten yhteyshenkilöistä, viestintäkanavista ja ilmoitusajoista. Viestintäkanavien tulee olla riittävän tietoturvallisia välitettävään tietoon suhteutettuna.

Sopijapuolen suositellaan tiedottavan toisilleen uhkista ja häiriöistä viipymättä, kun asia on havaittu tai tiedossa. Huoltokatkoista on suositeltavaa tiedottaa hyvissä ajoin etukäteen. Ilmoitusajat on syytä suhteuttaa ongelman luonteeseen, vakavuuteen, laajuuteen ja vaikutuksiin.

Pohdittavaa

- onko tarpeen suositella jotain tarkempaa

7.4 Häiriö-, muutos- ja tapahtumatietojen käsittely

Sopijapuolilla ei ole oikeutta luovuttaa kolmansille osapuolille luottamuksellista tietoa, jonka ne ovat saaneet sopimuksen perusteella.

Sopijapuolet *voivat* sopia siitä, että ne tiedottavat toistensa puolesta häiriötilanteista kolmansille osapuolille tai yleisölle.

Sopijapuolten keskinäisellä salassapidolla ei saa olla haitallista vaikutusta kuluttajan oikeuteen saada tietoa siitä, kenen toimijan puoleen kuluttaja voi kääntyä vedotakseen laillisiin oikeuksiinsa.

7.5 Yhteistyö virhetilanteiden selvittämiseksi

Sopijapuolten on osaltaan selvitettävä virhetilanteita niiden korjaamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.

Selvittämismenettely akuuteissa tietoturvahäiriöissä tai vikatilanteissa eroaa jälkikäteisestä virheiden tai väärinkäytösten selvittämisestä. Sopijapuolten on hyvä sopia vähintään yhteystiedoista virhe- ja väärinkäytöstilanteiden selvittämisessä, jos tiedot eroavat akuuttien tilanteiden hoitamisesta.

Pohdittavaa

- onko tarpeen määritellä jotain tarkempaa
- miten huomioidaan virhetilanteiden selvittäminen pidemmässä sopimusketjussa

8 Henkilötietojen käsittely/tietosuoja

Kommentoinut [ALo10]: Alavesa

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku   ***4 §***   ***Rajapintojen avaamiseen liittyvät yleiset vaatimukset***

LUONNOS

Viestintävirasto

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu avointen rajapintojen kautta tarjottava pääsy tietoihin ja tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittavat tukipalvelut, käyttöehdot, ohjelmistot, lisenssit ja muut tarvittavat palvelut on tarjottava oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Edellä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen rajapintojen avaamiseen velvoitettujen palveluntarjoajien on huolehdittava siitä, että avaaminen voi tapahtua palvelun tietoturvan tai yksityisyyden suojan vaarantumatta.

Pelkästään rajapintojen avaaminen ei tee yksittäisestä palvelun tarjoajasta rekisterinpitäjää. Kyseessä kuitenkin on henkilötietojen käsittely[1], mikäli rajapintojen kautta palvelun tarjoaja käsittelee tietoja, jotka ovat yhdistettävissä tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön.

8.1 Eri säädökset

Henkilötietoja saa käsitellä vain lainsäädännön sallimalla perusteella ja vain kyseisen perusteen sallimassa laajuudessa.

Sopijapuolet noudattavat kulloinkin voimassa olevia tietosuojaa koskevia lakeja ja asetuksia sekä mahdollista alakohtaista tietosuojan erityissääntelyä.

Kommentoinut [AE11]: Tähän voidaan laittaa toki myös **listaus** eri säädöksistä.

8.2 Mitkä tiedot ovat henkilötietoja

Henkilötiedolla ja henkilötietojen käsittelyllä on sama merkitys kuin henkilötietojen käsittelyä koskevassa lainsäädännössä.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan, yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan, kaikkia *tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan* luonnolliseen henkilöön (eli rekisteröityyn) liittyviä tietoja.

Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan *suoraan tai epäsuorasti tunnistaa* erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella.

8.3 Henkilötietojen käsittelyperusteet

Henkilötietoja voidaan käsitellä vain lain sallimalla perusteella. Osapuolet käsittelevät lähtökohtaisesti tunnistettavan henkilötietoja palvelun käyttäjän toimeksiannon perusteella.

Kommentoinut [AE12]: Esim. toimeksianto, suostumus, oikeutettu syy, lakiperuste.

Henkilötietojen luovutus matkaketjussa.

Osapuoli voi luovuttaa palveluiden toteuttamisen yhteydessä saamiaan henkilötietoja edelleen vain lain sen salliessa. Luovuttaessaan henkilötietoja muille matkaketjun osapuolille luovuttava osapuoli on vastuussa siitä, että

[1] 'Käsittelyllä' tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) 4 artikan 2 kohdan mukaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista.

LUONNOS

myös vastaanottavalla osapuolella on lakiin perustuva oikeus vastaanottaa ja käsitellä kyseisiä henkilötietoja.

8.4 Rekisterinpitäjä ja käsittelijä

Toimijoiden velvoitteet tietosuojasääntelyssä riippuvat siitä, katsotaanko sen olevan henkilötietojen rekisteripitäjä vai käsittelijä. Rekisterinpitäjän ja käsittelijän kirjallisessa sopimuksessa täytyy varmistaa velvoitteiden täyttyminen.

8.5 Käyttäjän tietosuojaoikeudet

8.5.1 Käyttäjän informointi

Osapuolen on rekisteriselosteessaan ilmoitettava käyttäjälle mm. osapuolen, ja soveltuvin osin sen tietosuojavastaavan, nimi ja yhteystiedot, siirtääkö jäsen tietoja EU/ETA-alueen ulkopuolelle sekä tämän perusteesta sekä muista lain vaatimista seikoista.

Mikäli tietoja luovutetaan tai siirretään EU/ETA-alueen ulkopuolelle, on osapuolen ilmoitettava tästä ja luovutuksen/siirron perusteesta ja muista lain vaatimista seikoista rekisteriselosteessaan.

8.5.2 Oikeus tarkistaa tiedot ja oikeus siirtää tiedot

Palvelun käyttäjällä on lain nojalla oikeus saada pääsy liikkumispalveluverkoston osapuolen hallussa oleviin, häntä koskeviin henkilötietoihin sekä pyytää niistä kopio itselleen ja/tai mahdollisesti toiselle palveluntarjoajalle.

Palvelun käyttäjällä on myös oikeus vaatia, että liikkumispalveluverkoston osapuolet korjaavat häntä koskevan virheellisen henkilötiedon sekä oikeus vaatia poistettavaksi ne häntä koskevat henkilötiedot, joille osapuolella ei ole enää tarvetta tietojen käsittelyperuste huomioiden.

8.5.3 Oikeus peruuttaa suostumus

Niiltä osin kuin toiminta perustuu palvelun käyttäjän antamaan suostumukseen, voi käyttäjä aina peruuttaa tämän suostumuksen ilmoittamalla siitä sille taholle, jolle on suostumuksen antanut. Suostumuksen peruuttaminen ei kuitenkaan vaikuta takautuvasti jo suoritettuihin tapahtumiin. Suostumuksensa peruuttavan käyttäjän tulee ymmärtää, että suostumuksen peruuttaminen voi tarkoittaa, ettei hänelle enää voida tarjota liikkumispalveluverkoston palveluita.

9 Maksut ja maksupalvelut

Kommentoinut [ALo13]: Lohtander

9.1 Hintatiedot ja maksut

Liikennepalvelulaki III OSA 1 luku

1 §
Tiedonantovelvollisuus

Henkilöliikennettä tarjoavan luvan haltijan sekä välityspalvelun ja yhdistämispalvelun tarjoajan on huolehdittava siitä, että vähintään seuraavat tiedot ovat matkustajan saatavilla sähköisessä muodossa:
[…]
3) hinnat tai niiden määräytymisen perusteet;
4) käytössä olevat maksutavat;

LIIKENNÖS

[…]
[…]

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen ilmoittamisesta tietojen yhteismitallisuuden ja vertailtavuuden varmistamiseksi.

Alustavat näkökohdat

- Palveluiden hinnoittelua käyttäjille ei käsitellä näissä käytännesäännöissä, toimijoiden väliset maksut ovat sopimusasia
    - mm. kilpailulainsäädännön rajoissa
    - liikennepalvelulain yleiset vaatimukset
- kaikenlainen hinnoitteluun vaikuttava tiedonvaihto ja yhteistyö arvioitava yleisen kilpailusääntelyn valossa

9.2 Maksupalvelut

Liikennepalvelulaki III OSA 2 luku

2 §
Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus

Tie- ja raideliikenteen henkilökuljetuspalvelun tarjoajan, välityspalvelun tarjoajan tai näiden puolesta lippu- ja maksujärjestelmästä vastaavan toimijan on avattava liikkumispalvelun tarjoajille ja yhdistämispalvelun tarjoajille pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan, jonka kautta voi:
1) hankkia vähintään perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen johon perustuvan matkustusoikeuden on oltava todennettavissa helpolla tavalla yleiskäyttöisen teknologian avulla; tai
2) varata yksittäisen matkan tai kuljetuksen, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovitaan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

[…]

Alustavia näkökohtia

- Sopijapuolten on sovittava tarpeen mukaan siitä, miten käyttäjä voi maksaa ja miten maksut välitetään ja mahdollisesti jaetaan ketjussa.
- Sopijapuolten on sovittava siitä, miten täytetään liikennepalvelulain myyntirajapintaan liittyvä vaatimus maksujärjestelmän yhteentoimivuudesta.
- Sopijapuolet voivat hankkia maksupalvelut sen alan toimijoilta.
    - Ilmeisesti tarjolla ei ole ainakaan paljon palveluita, jotka myös jakavat/tulouttavat maksuja useammille tahoille.
- Jos liikkumispalveluverkoston toimijat huolehtivat joiltain osin itse maksujenvälityksestä, niiden on selvitettävä, onko toiminta sellaista, että se kuuluu maksupalvelulain piiriin. Maksupalveluita säännellään maksupalvelulaissa, jota valvoo Finanssivalvonta

LUONNOS

Viestintävirasto

10 Tunnistuspalvelut

Kommentoinut [ALo14]: Lohtander

Alustavia näkökohtia/pohdittavaa:

- Matkustaja voi hankkia matkaketjun joko anonyymisti tai tarvittaessa hänet voidaan tunnistaa
- Sähköinen maksaminen kattanee tunnistustarpeita
- Tarvitaanko tai halutaanko joissain tilanteissa käyttää tunnistamista (mahdollisesti vahvaa sähköistä tunnistamista) - tunnistuksen tarve matkaketjun toimijoilla esim. virheiden tai korvausten käsittelyssä
- Vahvaa sähköistä tunnistamista (pankkitunnukset, mobiilivarmenteet, HST-kortti) voidaan lähitulevaisuudessa hankkia kootusti rekisteröidyiltä tunnistusvälityspalveluilta[2]

11 Tavaramerkkien käyttö

Kommentoinut [ALo15]: Lohtander

Sopijapuolet sopivat tavaramerkkien esittämisestä. Sopimusketjussa on mahdollistettava se, että käyttäjälle näytetään tarjolla olevien kuljetuspalveluiden tavaramerkkejä.

Logot tulee esittää sellaisena kuin tavaramerkin haltija itse ne esittää tai sopimuksessa edellyttää. Tavaramerkkien käsittelyssä on noudatettava kaikkea tavaramerkkien käyttöä koskevaa lainsäädäntöä.

Tavaramerkin haltijalla on oikeus edellyttää, että sopimusketjussa varmistetaan, ettei tavaramerkkiä käytetä oikeudettomasti ja harhaanjohtavalla tavalla liikearvon hankkimiseksi. Tavaramerkkiä saa käyttää ainoastaan ko. palvelun sopimukseen tai sopimuksiin perustuvassa tarjonnassa. Tavaramerkkiä ei saa käyttää tavalla, jotka on lueteltu tavaramerkkilain (7/1964, muutettu 616/2016) 14 §:ssä.

12 Sopijapuolten vastuunjako ja korvausvastuut

Kommentoinut [ALo16]: Saari

12.1 Vastuu käyttäjälle

- Palveluiden virhetilanteissa
- Kuluttajansuojalaki
- Mahdollisesti valmismatkasäädäntö
- Kuljetusmuotokohtaiset erityissäännökset

12.2 Sopijapuolten väliset vastuut

- Virhetilanteissa, sopijapuolten vahingot ketjussa, takautumisvastuut, luottovahingot
- onko erityissäännöksiä tai onko puhtaasti sopimusperusteista
- miltä osin yleisen vahingonkorvauslain piiriin kuuluvia tilanteita

[2] https://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus/sahkoinentunnistaminenjaallekirjoitus/rekisteritunnistamispalveluntarjoajista.html

LUONNOS

Viestintävirasto

13 Sopimustekniset kysymykset

Kommentoinut [ALo17]: Lohtander

13.1 Salassapito

Käytännesäännöt ovat julkiset.

Sopijapuolet sopivat sopimusten salassapidosta. Salassapitosopimukset eivät voi ohittaa kuluttajan oikeutta saada tieto sitä, kenelle voi reklamoida.

Salassapitosopimukset eivät voi ohittaa säädännön velvoitteita toimittaa tietoa viranomaisille tai julkistaa tietoa.

13.2 Sopimuksen siirto

- voiko sopimuksen siirtää joissain tilanteissa

13.3 Riitojen ratkaiseminen

- On sovittava, miten sopimuserimielisyydet ratkaistaan: neuvottelut, tuomioistuin tai välimiesmenettely
- Joissain asioissa valvontaviranomainen voi ratkaista, onko noudatettu säädännön velvoitteita

13.4 Sopimuksen päättyminen

Sopimus päättyy toisen osapuolen tekemään irtisanomisilmoitukseen, purkuilmoitukseen, tai jos sopijapuolet yhdessä niin sopivat.

Sopimuksen irtisanomisperusteiden tulee olla painavia, jotta irtisanomisperusteiden voidaan katsoa pätevästi syrjäyttävän liikennepalvelulain rajapinnan avaamisvelvoitteen. Sopimuksen irtisanomisen perusteeksi kelpaa syy, jonka nojalla olisi alun perin voinut olla solmimatta sopimusta (ks. luku [x]) sillä edellytyksellä, että tieto ei ollut käytettävissä sillä hetkellä, kun sopimus alun perin solmittiin.

Sopimuksen välitöntä purkua on pidettävä sopimuksen päättämiskeinona vain poikkeustapauksissa.

Ongelmatilanteissa ensisijainen keino on aina asian selvittäminen ja vakavissa tilanteissa rajapinnan tarjonnan tilapäinen keskeyttäminen.

Pohdittavaa

- Tiedottaminen - mahdolliset vaikutukset muihin toimijoihin liikkumispalveluverkostossa

14 Viitteet

[x]

[x]

LUONNOS